

# Erken çocukluk döneminde işgücünü güçlendirmek ve desteklemek için politika dersleri

**Michelle Neuman**  
Kıdemli Araştırmacı

**Mark Roland**  
Program Direktörü

Gelişim Sonuçları (R4D),  
Washington DC, ABD

Dünya genelinde erken çocukluk dönemi gelişimini teşvik etmek için artan ivmeye rağmen, birçok ülke tüm küçük çocuklar ve aileleri için kaliteli eğitim, sağlık ve sosyal koruma hizmetleri sağlama konusunda mücadele etmeye devam etmektedir (UNESCO, 2017; UNICEF, 2017). Erken çocukluk dönemi deneyimlerinin kalitesini iyileştirmek, küçük çocuklarla çalışanların becerilerini, mesleki gelişimini ve istihdam koşullarını güçlendirmeye bağlıdır. Yine de genellikle erken çocukluk dönemiyle ilgili çalışanlar hor görülmekte, düşük bir ücretle çalışmakta ve yetersiz bir şekilde hazırlanmaktadır (Urban et al., 2011; Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), 2012; Neuman et al., 2015). Bu durum erken çocukluk döneminde çalışanların nasıl etkili bir şekilde destekleneceği ile ilgili bir takım soruları gündeme getirmektedir: erken çocukluk döneminde çalışan uzmanların ve uzman yardımcılarının rollerinde başarılı olmak için neleri bilmeleri ve yapabilmeleri gerekir? Gündelik çalışmalarında erken çocukluk dönemi işgücü üyelerini ne motive eder? Nitelikli, istikrarlı bir işgücünü gereken büyüklüğe ulaştırmak için hangi politikalara ihtiyaç vardır?

Bu soruları ele almak için Erken Çocukluk Dönemi İşgücü Girişimi (Early Childhood Workforce Initiative-ECWI) geçtiğimiz günlerde Peru, Güney Afrika ve Ukrayna'da<sup>1</sup> çalışan erken çocukluk dönemi işgücüne ilişkin üç kapsamlı ülkesel araştırma düzenledi. Eşbaşkanlığı R4D ile Uluslararası Adım Adım Derneği (International Step by Step Association-ISSA) tarafından yürütülen ECWI, aileler ve küçük çocuklarla çalışanların yanı sıra uygulayıcıları denetleyip yönetenlere de odaklanarak yüksek kaliteli, adil hizmetlerin tanıtımını yapmak üzere çalışmalar yürüten küresel ve çok paydaşlı bir girişimdir. ECWI, sıkı analitik çalışmaları, yeni araç ve kaynakların geliştirilmesini, çevrimiçi bilgi merkezi ve web seminerleri aracılığıyla en iyi uygulamaları paylaşmaya yönelik güçlü iletişim çabalarını ve hem Güney-Güney hem de Kuzey-Güney alışverişine vurgu yaparak politika yapımcılar, uygulayıcılar ve akademisyenler arasında öğrenim faaliyetlerini desteklemektedir.<sup>2</sup>

Yapılan çalışmalar erken çocukluk dönemi işgücünün kalitesini ve arzını etkileyen güçlüklerle ışık tutmakta ve her bir ülkede bu darboğazların aşılabilmesi için tavsiyeler belirlemektedir. Ülkelerin her birinde yapılan araştırmalar küçük çocuklarla aileleri destekleyen erken çocukluk dönemi işgücünün belirli üyelerine odaklanmıştır. Peru'daki Cuna Mas ev ziyaret programını (Josephson et al., 2017), Güney Afrika'daki Yaşamın ilk 1.000 Günü sağlık hizmetlerini (Hatipoğlu, 2018)

1 Bu ülke çapındaki çalışmalar Kimberly Josephson, Kavita Hatipoğlu ve Vidya Putcha tarafından yürütülmüştür. Bu üç R4D çalışmasının bu yazıya yaptığı katkıları minnetle kabul ediyoruz.

2 Early Childhood Workforce Initiative (Erken Çocukluk İşgücü Girişimi) hakkında ayrıntılı bilgi edinmek için aşağıdaki adresi ziyaret edebilirsiniz: <http://www.earlychildhoodworkforce.org>.

“ECWI aileler ve küçük çocuklarla çalışanların yanı sıra uygulayıcıları denetleyip yönetenlere de odaklanarak yüksek kaliteli, adil hizmetlerin tanıtımını yapmaktadır.”

ve Ukrayna'daki okul öncesi programları (Putcha et al., 2018) inceledik. Her ülkede araştırma ekipleri erken çocukluk dönemi uygulayıcıları, ebeveynler, yerel ve ulusal politika yapıcıları, eğitim ve meslek örgütleri temsilcilerinden oluşan karışık bir grupta, önemli bilgilendirici nitelikte görüşmeler ve odak grupları düzenlediler ve daha sonra bu verileri kalitatif yöntemlerle analiz ettiler. Mümkün olan durumlarda maliyet verileri de analizlere dâhil edilmiştir. Bu üç çalışma bir arada değerlendirildiğinde, farklı bağlamlarda erken çocukluk dönemi işgücüne yönelik politikaları iyileştirme çabalarını bilgilendirmek için bir dizi ülkelerarası ders niteliğindedir.

Çalışmayı yürüttüğümüz her ülkede erken çocukluk dönemi çalışanlarının üstlendikleri roller ve sorumluluklar, tıpkı çalıştıkları ortamlar gibi oldukça farklıdır. Tüm bu hususlar, hizmet verilen yaş grubuna, ev, merkezler ve okullarda olmak üzere nerede çalıştıklarına, üstlendikleri rollerin formalite derecesine ve verilen hizmet türlerine göre farklılık göstermektedir. Örneğin Peru'da Cuna Mas programındaki ev ziyaretçileri, kırsal alanlardaki evlere 3 yaştan küçük çocuklara yönelik örgün olmayan gelişimsel aktiviteler yürütmek üzere giden ve yerel olarak işe alınan gönüllülerden oluşurken, Ukrayna'daki anaokulu öğretmenleri, köklü, kamusal fonlarla da desteklenen ulusal erken eğitim sistemiyle çalışan, yüksek eğitilmiş profesyonellerden oluşmaktadır. Güney Afrika'da toplum sağlığı çalışanlarının üstlendikleri roller ise, ebeveynliğe ve erken uyarıya yönelik mesajları, mevcut anne ve çocuk sağlığıyla ilgili görevlere entegre ederek, Yaşamın İlk 1.000 Günü hizmetlerini uygulama hedefiyle gelişmektedir.

Tüm bu farklılıklara rağmen bu üç ülkede incelediğimiz erken çocukluk dönemi çalışanlarının tamamı, aşağıda belirtilen ortak pek çok güçlük yaşamaktadır.

## 1 Görev ve sorumlulukların genişletilmesi

**Ön saf erken çocukluk dönemi çalışanları, çocuk gelişimini teşvik etmek için önemli yeni sorumluluklar üstlendikçe, yeni tür destek ve kılavuzluk biçimlerine gereksinim duyarlar.**

Her üç ülkede de, küçük çocuklarla çalışanların üstlendikleri görevlerin kapsamı genişlemekte ve sorumlulukları daha karmaşık hale gelmektedir. Örneğin Güney Afrika'da, çocuk sağlığı çalışanlarının, doğum öncesi ve yeni doğan bakımından, kronik hastalıkların tedavisine kadar geniş bir yelpazeye yayılan pek çok konuyu tanıması ve bilgi sahibi olması şartı bulunmaktadır. Hayatın İlk 1.000 gününe yapılan vurgu çerçevesinde, kısa süre önce başlatılan Ulusal Entegre Erken Çocukluk Dönemi Gelişimi Politikası, erken uyarı mesajları ile faaliyetlerinin ailelere yapılan ev ve toplum ziyaretleriyle entegre hale getirilmesini gerektirmektedir (Güney Afrika Cumhuriyeti, 2015). Çocuk Sağlık Görevlileri'nin odaklandığı sağlık ve büyüme izleme hizmetlerini sağlamanın, “geliştiren bakım hizmetini” de içerecek şekilde nasıl genişletileceği de dahil olmak üzere, bu ek görevleri etkin bir şekilde yürütecek beceri ve desteğe nasıl sahip olabacaklarına dair sorular ortaya çıkmıştır. Ukrayna'da özel eğitim gereksinimi olan çocukların,

3 Using existing health platforms to promote child development is supported by recent research reviews including Britto *et al.* (2017).

ana akim anaokullarına dâhil edilmesine yönelik, yakın tarihli bir politika değişikliği yapılması, konuyla ilgili hizmet içi eğitimi olmadan ya da yeterli sayıda öğretim asistanı bulunmadan, öğretmenlerin bu görevi iyi bir şekilde gerçekleştirmeleri açısından zorlayıcı olmuştur. Hem Peru, hem de Ukrayna'da erken çocukluk dönemi görevlileri, ebeveynlerle iletişim kurulması ve onlarla iletişimde kalınmasını, kendi yürüttükleri çalışmaların etkinliği açısından daha fazla eğitim ve rehberliğe ihtiyaç duydukları bir alan olarak tanımlamıştır.

## 2 Daha fazla uygulamalı süreğen eğitim ve denetime gereksinim

**Ön saf erken çocukluk dönemi çalışanlarına yönelik eğitime erişimin ve eğitimin uygunluğunun iyileştirilmesi, denetçilerle danışmanlara yeterince dikkat edilmediği takdirde yetersiz kalacaktır.**

Ön saf çalışanlarının bir konuyu en iyi şekilde öğrenmeleri için kendilerine verilen eğitimin uygulamaya dayanması, pratik olması ve düzenli olarak güçlendirilmesi gerekir (Mitter ve Putch, 2018). Okul öncesi öğretmenlerinin hizmet içi eğitime her beş yılda bir düzenli erişime sahip olduğu Ukrayna'da, bu oturumların genellikle ders temelli olmasına rağmen, öğretmenlerin meslektaşlarından öğrenme fırsatlarıyla daha fazla ilgilendiklerini öğrendik.



△ Fotoğraf: Cuna Más programı/cunamas.gob.pe

“Ön saf çalışanlarının bir konuyu en iyi şekilde öğrenebilmeleri için kendilerine verilen eğitimin uygulamaya dayanması, pratik olması ve düzenli olarak güçlendirilmesi gerekir.”

Çocuk Sağlık Hizmeti Görevlileri'nin çeşitli örgün eğitim seviyelerine sahip olduğu Güney Afrika'da ise eğitim malzemelerinin daha uygulamaya dayalı ve daha az teorik olması gerekmektedir. İlgili eğitime daha iyi erişime ek olarak, etkili birer erken çocukluk dönemi uygulayıcısı olabilmek için ön saf çalışanları sahadaki denetçi ve danışmanlardan düzenli ve etkili bir şekilde destek görmektedir. Destekleyici denetim, koçluk ve rehberlik de dâhil olmak üzere sürekli verilecek olan destek, sınırlı eğitim ve başlangıç hazırlığına sahip olabilecek durumdaki paraprofesyoneller için özellikle büyük önem taşımaktadır (Mitter ve Putcha, 2018). Yine de, denetçi ve yöneticilerin ön saf çalışanlarını desteklemek ve koçluk yapmaktan ziyade yaygın olarak uyum konusuna odaklandıkları bilinmektedir. Ukrayna'da metodoloji uzmanları yani (daha yeni öğretmenlere düzenli olarak sınıf rehberliği ve destek sağlayan deneyimli öğretmenler), özel gereksinimleri olan çocuklarla çalışmak da dahil olmak üzere, çok çeşitli konular hakkında pedagojik rehberlik sağlayacak konuma sahiptirler, ancak bu metodoloji uzmanlarının da güncelleştirilmiş bilgi ve eğitime erişime sahip olmaları gerekir. Eğitimci bir öğretmen şöyle belirtmiş: 'Bir yıl hatta altı ay içinde okul öncesi öğretmenlerin sınıfta gördükleri ve duydukları her şey eski moda oluveriyor. Tıpkı cep telefonları gibi değişiyor.' Peru ise potansiyel bir model sunar. Çalışmamıza katılan ev ziyaretçileri, kullanılan içeriğin zenginliği ve ilgi uyandıran eğitim oturumlarının yanı sıra, bölge çalışanlarından aldıkları destek ve denetimin sürekli olmasına odaklanılması hakkında takdirlerini ifade ettiler. Bölgesel denetçiler çalışmalarını gözlemlemek, zorlukları tartışmak, geri bildirim ve rehberlik sağlamak için her ay iki ziyarette ev ziyaretçisine eşlik ediyorlar.

### 3 Zorlu günlük çalışma koşulları

**Erken çocukluk dönemi çalışanları işlerini yaparken çok güçlü bir içsel motivasyon göstermiş olsalar da, zorlu günlük çalışma koşullarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar.**

Erken çocukluk dönemi çalışanları, kendilerini olumlu değişimi sağlayan unsur olarak görmektedir ve küçük çocuklarla ailelerin sağlığı ve gelişimini beslemek için yaptıkları çalışmaların ne kadar değerli ve doğrudan etkili olduğunu ilk elden görürler. Bu alanda çalışanların tazminat dışındaki unsurlarla motive olduğu bilirse de, bu motivasyonu sömürmemeye özen gösterilmelidir. Her üç ülkede de düşük ücret, ağır iş yükü (örneğin Peru ve Güney Afrika'da toplum çalışanlarının ilgilendikleri aile sayısı yüküldür ve Ukrayna'daki sınıflar kalabalıktır) ve zorlu çalışma koşulları (kısa dönemli sözleşmeler, uzun seyahatler, güvenlikle ilgili endişelerin olması, alışılğıelenden farklı çalışma saatleri) gibi hususlar çalışanların moralini ve sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirebilmelerini doğrudan etkilemektedir. Peru ve Güney Afrika'daki toplum çalışanları yetersiz sayıda ve/veya eksik kalan malzeme (üniforma, setler vb) ve kaynaklar (yetersiz telefon ve ulaşım ödeneği vb) gibi ek günlük güçlükler yaşadıklarını ifade ederken, Ukrayna'daki anaokulu öğretmenleri aşırı evrak yüküyle ilgili endişelerini dile getirdiler. Başka gelirler elde etmek ve kendi ailelerine olan sorumluluklarını yerine getirmek zorunda olan Peru'daki ev ziyaretçileri ise karşılığında cüzi bir ücret aldıkları Cuna Más görevlerini

dengede tutmak için mücadele veriyorlar. Pek çok katılımcı sonuç olarak artan ciro oranlarını gösterdi. Ev ziyaretçilerinden biri şöyle bir iddiada bulundu: 'Ücret çok düşük... Size söyledikleri on saat... Biz on saat çalışmıyoruz. Ücrete biraz ek yapsalar, başka seçenekler aramazdık. Zorluğa bağlı olarak, farklı finansal yatırım seviyelerine gereksinim vardır (örneğin, ücret artışları yeni malzemelere yapılan yatırımdan daha yüksek maliyetli olmaktadır). Bununla birlikte, günlük çalışma koşullarının iyileştirilmesi, ücretlendirme ve meslek statüsünün yeniden ele alınması muhtemelen çalışanların moralini yükseltecek ve erken çocukluk dönemi gelişim programlarının kalitesini arttıracaktır (OECD, 2012; Eurofound, 2015)..

## 4 Kısıtlı kariyer yolları

**Kısıtlı kariyer yollarının olması işgücünün işe alımını ve sürekli iyileştirilmesini sınırlamaktadır.**

Bahsettiğimiz bu üç ülkede, ek eğitim ve deneyim, ücret artışı veya kariyer gelişim fırsatları ile açık bir şekilde bağlantılı değildir. Düşük ücret ve düşük statünün yanı sıra kısıtlı kariyer yolunun bulunması, kalifiye işçileri işe alma ve işte tutma konusunda sorunlara yol açmıştır. Örneğin, Ukrayna'da özellikle daha cazip, daha iyi ücretli istihdam alternatiflerinin bulunduğu kentsel bölgelerde, okul öncesi eğitim verecek nitelikli adayları bulmak zordur. Kayda değer sayıda eğitilmiş okul öncesi öğretmen, mezun olduktan sonra eğitim alanda çalışmamayı tercih etmektedir. Okul öncesi eğitim sisteminde, öğretmen ve destek personelin ilerlemesine yönelik pek çok kariyer yolunun bulunmasına rağmen, uygulamada kariyer gelişimi için sadece birkaç fırsat alanı bulunmaktadır. Peru'daki bazı ev ziyaretçileri, programla birlikte çalışmanın hem kişisel hem de profesyonel olarak kendilerini geliştirdiği görüşünü belirtse de, toplum çalışanlarının zaman içinde becerilerini geliştirmeye yatırım yapmaları için genellikle pek az sayıda teşvik (ilerleme ve profesyonel program personeli olmak gibi) bulunmakta. Hem maddi hem de manevi itibar ile bağlantılı kariyer yollarının oluşturulması; işgücünün işe alımı, kalıcı olması ve sürekli kalite gelişiminin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır (Mitter ve Putcha, 2018).

## Zorluklarla yüzleşmek

Gittikçe daha fazla sayıda ülke, erken çocukluk dönemi hizmetlerini genişletmek ve iyileştirmek istediğinden, işgücünün temel rolü artık göz ardı edilemez durumdadır. Özellikle politika yapıcılarının genellikle kısıtlı bütçe zarfları içinde çalıştığı dikkate alındığında, işgücüyle ilgili bu dört husus göz korkutucu görünebilir. Bu alanların her biri güçlü ve desteklenen bir işgücünün sağlanması için önemli olsa da, her ülke, bu hususlardan hangisine öncelik vermesi gerektiği sorusuna yanıt verirken, zor kararlar almak zorunda kalabilir.

Neyse ki eğitime, daha iyi ücretlere ve sürekli desteğe yönelik olarak yapılacak ek yatırımların, ciroyu ve sahadan ayrılan (ya da asla sahada çalışmayacak olan) eğitilmiş işçilerin kaybını azaltarak verimlilik yaratması beklenmektedir.

“Erken çocukluk dönemi çalışanları, kendilerini olumlu değişimi sağlayan unsur olarak görmektedir ve küçük çocuklarla ailelerin sağlığı ve gelişimini beslemek için yaptıkları çalışmaların ne kadar değerli ve doğrudan etkili olduğunu ilk elden görürler.”

Aynı zamanda iyi bir şekilde dengelenmiş ve motive olmuş çalışanlar, sağlıklı erken gelişim ve öğrenmeyi teşvik etmede kritik öneme sahip olan bir yaklaşımla, küçük çocuklarla istikrarlı ve olumlu ilişkiler geliştirmeye daha yatkın olacaklardır.

## Referanslar

- Britto, P.R., Lye, S.J., Proulx, K., Yousafzai, A.K., Matthews, S.G., Vaivada, T. et al. (2017). Besleyen bakım: erken çocukluk gelişimini teşvik etmek. *The Lancet* 389(10064): 91–102.
- Eurofound. (2015). *Çalışma koşulları, erken çocukluk bakım görevlilerinin eğitimi ve hizmetlerin kalitesi: sistematik bir inceleme*. Lüksemburg: Avrupa Birliği Yayınları Ofisi.
- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO). (2012). *Doğru Başlangıçlar: Erken çocukluk eğitimi ve eğitimciler*. Erken Çocukluk Eğitiminde Personel Koşulları hakkındaki Küresel Diyaloglar Forumu'nda sunulan tartışma raporu. Cenevre, Temmuz 2012, Cenevre: ILO.
- Hatipoğlu, K. (2018). *Ölçeklendirildiğinde Erken Çocukluk İşgücünün Desteklenmesi: Güney Afrika'da toplum sağlığı çalışanları*. Washington DC: Kalkınma İçin Sonuçlar.
- Josephson, K., Guerrero, G. ve Coddington, C. (2017). *Ölçeklendirildiğinde Erken Çocukluk İşgücünün Desteklenmesi: Peru'daki Cuna Más ev ziyaret programı*. Washington DC: Kalkınma İçin Sonuçlar. Rapora ulaşmak için aşağıdaki adrese tıklayınız: <http://www.r4d.org/wp-content/uploads/Full-report-Cuna-Mas-country-study.pdf> (son erişim: Mart 2018).
- Mitter, R. ve Putcha, V. (2018). *Erken Çocukluk İşgücünün Güçlendirilmesi ve Desteklenmesi: Eğitim ve mesleki gelişim*. Washington DC: Kalkınma İçin Sonuçlar. Rapora ulaşmak için aşağıdaki adrese tıklayınız: <http://www.earlychildhoodworkforce.org/node/309> (Son erişim: Mart 2018).
- Neuman, M.J., Josephson, K. ve Chua, P.G. (2015). *Literatür İncelemesi: Düşük ve orta gelirli ülkelerde erken çocukluk bakımı ve eğitimi (ECCE) personeli*. Erken Çocukluk Bakımı ve Eğitimi Çalışma Rapor Dizisi 4. Paris: UNESCO. Rapora ulaşmak için aşağıdaki adrese tıklayınız: <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002349/234988E.pdf> (Son erişim: Mart 2018).
- OECD. (2012). *Güçlü Başlangıç III: Erken çocukluk eğitimi ve bakımı için kaliteli bir araç kutusu*. Paris: OECD.
- Güney Afrika Cumhuriyeti. (2015). *Ulusal entegre erken çocukluk dönemi gelişim politikası*. Pretoria: Devlet Yayın Ofisi.
- Putcha, V., Neuman, M., Zaplotynska, O. ve Sofiy, N. (2018). *Ölçeklendirildiğinde Erken Çocukluk İşgücünün Desteklenmesi: Ukrayna'da okul öncesi eğitim*. Washington DC: Kalkınma İçin Sonuçlar.
- UNESCO. (2017). *Eğitimde Hesap Verilebilirlik: Taahhütlerimizi yerine getiriyoruz*. Küresel Eğitim İzleme Raporu. Paris: UNESCO.
- UNICEF. (2017). *Erken Anlar Her Çocuk İçin Önemlidir*. New York: UNICEF.
- Urban, M., Vandenbroeck, M., Peeters, J. Lazzari, A. ve Van Laere, K. (2011). *CoRe: Erken çocukluk eğitimi ve bakımında yeterlilik gereksinimleri*. Brüksel: Avrupa Komisyonu, DG Education and Culture.